

сија. Број учесника у дискусији говори да је репрезентована проблематика на скупу била веома интeресантна гдје су се појавила и нека још недовољна и једнострано изучена питања. Редакција је објавила све прилоге и дискусије са о-

вог скупа иако нека неће моћи издржати научну критику. Објављивање овог материјала употпуњује историографију о КПЈ у њеном легалном периоду дјеловања.

Ј. Р. Бојовић

Томица Никчевић: ПОСТАНАК И ПОКУШАЈ ПЕРЕРАДЕ ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ — Српска академија наука и уметности — Одељење друштвених наука, Београд 1971, стр. 226

Ово дјело представља значајан допринос правној историји и добро је дошло свима онима који хоће да се упознају са развојем права, правне мисли и доктрине у Србији XIX вијека. Књига је подједнако корисна како правницима тако историчарима.

У уводном дијелу аутор указује на значај проучавања Грађанског законика Кнежевине Србије и на његово мјесто у историји теорије и кодификације грађанског права, као и на историјске и друштвене околности које су биле одлучујуће и за ток и карактер кодификације Законика и за његов систем и садржај. Грађански законик ступио је на снагу 1844. године, а рад на његовој изради почео је 1828. године. Аутор истиче да прогресивне снаге српског друштва, још прије но што су била ријешена најосновнија питања међународног положаја Србије, односно њеног положаја према Турској, теже да обезбиједе несметан развитак друштвених односа који су почивали на бази слободе приватне својине.

Даље, указано је да је Грађански законик „настао у особитим условима и под веома изразитим противуречностима“ и да су се творци првих српских закона налазили у крајње тешким условима, када су почели рад на изради грађанског кодекса. Тешкоће су произилезиле отуда што се Србија неколико стољећа налазила под турском влашћу, због чега је изгубила правни континуитет и остала без властитог законодавства. Зато су творци Грађанског законика, када су пришли овом грандиозном послу, имали пред собом крајње оскудне изворе који нијесу могли

имати значајну улогу за један велики подухват као што је израда грађанског законика. Говорећи о значају првог грађанског законика у Србији, Никчевић између осталог каже: „Тако се Грађански законик у Србији јавља и као законодавни кодекс којим је по први пут требало установити систем грађанско-правних односа једног друштва, које је разбијајући туђински феудални систем кретало на пут развијања и својих патријархалних установа и изградње нових капиталистичких односа. У томе је несумњиво и посебан значај Грађанског законика за друштвени развитак Србије XIX вијека, њену законодавну историју и развитак њене друштвене мисли уопште“. Прикупивши знатан дио грађе, аутор је детаљно обрадио рад на Грађанском законнику Србије и његовој ревизији 1872. године.

Књига садржи четири главе: I Рад на изградњи Грађанског законика 1828—1836; II Рад Јована Хацића на Грађанском законнику 1837—1844; III Критика и измјена Грађанског законика 1845—1872; IV Припреме за ревизију Грађанског законика 1873.

Дата су и кратка саопштења о грађи и 24 мишљења о Законнику које је прикупило Министарство правде Србије путем анкете 1872. године. Ту је и нацрт Грађанског законика од др Николе Крстића из 1873. године. На крају књиге дат је регистар.

Новица Ракочевић